

ק ט ע י מ

מפרטי כל ישיבת ועדה הכספיים

מיום חמישי

בענין נכסי הנפקדים.

היועץ המשפטי י. שפירא:

התקנות לשעת חרום בדבר נכסי נפקדים, חוקפן פג ב-14 לאפריל, חדשיים מיום התכנס הכנסת. התקנות האלה קיימות משנים עשר ברצמבר ל' חשון תש"ט, ולמרות זה שהכנתם נמשכה מספר חדשים, והיו בזה המון ישיבות והתייעצויות, פה ושם נחגלו דברים די חשובים שכדאי לתקנם. שמחנו להזדמנות הזאת של זמניות החוק, כי אפשר יהיה לעמוד על טיבו ועל אופן השימוש בו מפני שכמובן, לא היה לנו נסיון בחוק כגון זה. אני מסופקאם בארצות רבות היו נסיונות של חוק אשר צריך לרכז ולשמור על רכוש של רוב האוכלוסיה של הארץ, מכיון שלא היה מקרה שהרוב עזב את הארץ.

משרד האוצר, ובעיקר המחלקה המיוחדת לכך, האפוטרופוס על נכסי נפקדים, עובדים עם משרד המשפטים על הצעת חוק לא בהרבה שונה מהחוק הזה. החוק יכיל את כל התקונים שנציע. אולם העבודה מראה שלא נוכל לעשות זאת אלא במספר השבועות הקרובים. כדי שהרכוש הזה לא ישאר בינתיים בלי בעלים, ושעבודת המחלקה הממונה על נכסי הנפקדים תוכל להתנהל באותה השיטתיות כמו עד עכשו, יש הכרח שהתקנות האלה יוארך זמנן. אנו מביאים לפני הכנסת סדרות של תקנות חרום, ומבקשים את הארכתן לחודשים האלה.

א. קפלן:

אני מציע ל-3 חדשים.

היועץ המשפטי יעקב שפירא:

דנו על זה במספר ועדות. אם נעשה את ל-3 חדשים זה יסבך אותנו, ולכן מוטב לחודשיים.

א. קפלן:

יש פה הגבלה ל-5 שנים. כאשר התחלנו לדבר על החוק היה מצב אחר מאשר כעת. יש דעה שלא באה לידי סכום סופי שאנו יכולים לקחת לעצמנו רשות למכור את הקרקע. פירוש הרבר הזה כעת, כשאנו נכנסים לתקופה שבה אנו מעוניינים להשקיע יותר ויותר כסף לפחות, הוא שתמיד יהיו לנו עניינים עם בעלי הקרקע. יש דעה האומרת שתחוק הזה מספיק, ויש דעה האומרת שמוחר לנו להשתמש בתקדימים של כמה ארצות, ששם לקחו את הזכות, במקרים דומים, למכור את הקרקע, ארצות כשרות בעיני הערבים, כגון פקיסטאן.

י. דוקא:

חוק זה מענין את העיריות. ישנן הרבה אדמות בשטחים שונים, שבהן האפוטרופוס על הרכוש השכיר את הבניינים והדירות במחירים מופקעים, ודוקא לעולים. אינני חושב שהעולים המגיעים לארץ צריכים לשלם סכומים מופרזים עבור בניינים, חנויות וכו' שבהם השקיעו הבעלים מעט מאד כספים. אני מציע שתהיה ועדה, על יד האפוטרופוס, אשר היא תיעץ ותחליט במקרים כאלה. ועדה זו תביא תועלת גדולה לצבור, וגם האפוטרופוס ירגיש טוב יותר אם תהיה ועדה, קונטרולה צבורית.

אני מבקש לתקן את החוק הזה. החוק אומר שהמסים לעיריות, למפעלים חקלאיים, אינם משתלמים אם אין הכנסה מחאדמה הזאת. אני שולל את הדעה הזאת. תקונים, ביוב, מגרשים ריקים וכו' עולים לעיריות בכסף רב, ואינני מבין מדוע לא ישלמו להן.

דבר רביעי. אני נגד החכרה לחמש שני. במשך 5 שנים מספיק
אדם רק להתבסס על אדמה; עץ שניטע מחליל לתת פרי כעבור 5 שנים.
אין כל טעם להחכיר לתקופה כל כך קצרה. לדעתי אפשר להחכיר ל-15 שנה.

ברל רפפור:

יש שאלות חיוניות מאד לא רק לגבי אותן ההערות שהזכיר מר
רוקח, אלא הרבה שאלות אחרות רציניות. אני מציע שיחישו את ההודעה
הרשמית, בכדי שהדבר יבוא לבירור ולתיקונים במידה שזה ניתן. אני
מבקש ששר האוצר יביא לנו חומר, וירצה על השאלות היסודיות של
הרכוש הזה. אני מבקש שיחננו לנו את החומר בכתב, בכדי שנוכל להיות
מוכנים.

א. אלישר:

ער כמה שאני מבין החוק הזה בא כדי לשמור על הכנס של אנשים
מארצות האויב. נשאלת השאלה: מה בדבר רכוש של יהודים הנמצאים בארצות
האויב? רבים מהם מעוניינים לבוא ארצה, ורבים היו נאמנים לארץ. חרי
אי אפשר לכתוב בחוק באופן מפורש שהמדובר ברכוש של לא יהודים.

מנחם בדר:

היתה הצעה ליצור ועדה. בסעיף 4 כתוב שיש ועדה במשרדים
שחוקם, או הוקמה כבר ע"י שלשה שרים: שר האוצר, שר החקלאות, ושר
המיעוטים. רציתי לדעת שני דברים: א. האם הועדה קיימת ומה הפקידה?
ב. אם היא קיימת איך היא יכולה להתקיים אם שר המיעוטים איננו
קיים? שאלה שניה היא בקשר עם הזכות שעליה דבר שר האוצר, למכור
קרקעות. שמענו על מסירת מיליון דונם אדמה לקק"ל. אינני יודע איך
הדבר הזה יתכן, אם בסעיף ב' נאמר שאין אפוטרופוס רשאי להעביר את
הרכוש לתקופה של למעלה מ-5 שנים. מדוע ישנם קשיים למסור אדמות
כאלה לצרכי שיכון, הייתי רוצה לדעת איך הועברו מיליון הדונם האלה,
ולמה אי אפשר להשתמש בהם בתור תקדים בכדי לחקן כמה דברים הקשורים
עם אפשרות של שכונן במקומות אלה העומדים לרשותנו.

הדבר השלישי שברצוני לשאול הוא: מה הפרוצדורה בקשר
למסירת אדמות לאגודת חקלאי? מדוע אין האדמות האלה הולכות ישר
למשרד החקלאות?

ה. פרוסקין:

אני מחיע להאריך את החוק. אם יחברו שיש דבר דחוף המחייב
איזה שהוא שנוי, נוכל לעשות זאת חמיר.

א. בן-אליעזר:

לדעתי לגמרי לא יזיק אם נחליף דברים על נושא זה.

ד"ר י. באדר:

אני מקווה שההצעה שנקבל אותה תהיה הצעת חוק, ולא תקנה
לשעת חרום. אני גם חושב שהאפוטרופוס מוכרח להיות תחת הבקורת של
מבקר המדינה. בענין המכירה יש לנהוג בזהירות. אני חושב שבמקרים
אלה, מוטב שהחוק אינו נוגע בעניינים מולק, כי עניינים אלה חשיבותם
מסדרגא ראשונה.

יש לעשות שינויים באדמיניסטרציה של הרכוש הזה. יש צורך
בועדה אשר תעמוד לצדו של האפוטרופוס. במקרה זה, לדעתי יש אינטרס
למדינה שהועדה לא תהיה מפלגתית, או אפילו לא קואליציה, אלא כללית.
לדעתי יש להשתמש באדמיניסטרציה של הרכוש בשיטת של הכרזות. קראתי
בעתונות הרשמית, דוקא בימים האחרונים, על שיטת כזו במקרים רבים
מאד, בקשר לרכוש היהודים במצרים.

לדעתי יש לתת זכות קדימה גם בעניינים אלה לנכים ולחיילים
משוחררים, והייתי מאד שמח לו שר האוצר היה מבטיח לנו, שלהבא לא
יהיו בעניינים אלה הבחנות מפלגתיות.

א. בן-אליעזר:

בעיקרו של דבר אני מסכים לרוב הדברים שנאמרו כאן. ברצוני להוסיף עוד מספר הערות. הערע ראשונה היא בקשר למכירות פומביות. ידוע על הרבה מכירות של הצבא או של משרדים ממסלתיים, הנעשות כך שאין מכריזים עליהן בפומבי. זה בניגוד למסורת של כל ממסלה וממסלה, ואינני סבור שממסלתנו מעונינת ליצור מסורת משלה בענין זה.

אני מסכים לוועדה שהעמוד לצד האפוטרופוס, אשר לקרקע הצעת שר האוצר מעוררת שאלות, כגון, לפי איזה חוק נמסרה הקרקע לקק"ל. האם שר האוצר אינו חושב שכדאי לחשוב על חוק של תלוף קרקע חנם לעולים חדשים ולתיילים, וע"י כך להמריץ את פיתוח הארץ? בשטח זה אנו יכולים ללמוד הרבה מארצות אחרות. אמנם ארצנו אינה כל כך גדולה כמו ארה"ב וארצות אחרות, אולם אם לממשלה תהיינה תכניות של פתוח הקרקע, היא תוכל ע"י תלוף הקרקע ליישב אנשים רבים שבעת לא ילכו להתישבות.

אם יעבור החוק של מכירת קרקעות, הייתי רוצה לדעת מה תהיה שיטת המכירה. ידוע שמכירת קרקעות נעשית כעת במחירים מופרזים, ואין כל ספק בדבר שאם ברשות הממשלה יעמדו שטחי קרקע למכירה, היא תוכל להשתמש בהם לשם איזון מחירי הקרקעות. האם הממשלה חושבת לעשות זאת, או שהאוצר מעונין בכסף, וימכור קרקעות במחירי השוק?

א. קפלן:

מר רפפור הביע משאלה, שניתן את החומר, או לפחות חלק ממנו בכתב, בכדי שהחברים יוכלו לדון. אני מוכן לעשות זאת, מתוך הנחה שזה חומר סודי, ואין לפרסמו.

ישנה הצעה להאריך את החוק הקיים לזמן של חדשיים. בינתיים תהיה הזדמנות לדון על כל העניינים, ועד אז אני מבקש לא לעשות שום שינוי בחוק. הוועדה תקבל דו"ח, ותוכל להמליץ לממשלה מה שחיא חרצה. במקרה שהממשלה לא תקבל, תוקל הוועדה להעביר לכסנת.

אני מחפלא שלמר באדר יש ספקות בקשר לרכוש הנטוש, והוא דורש שרכוש זה יהיה נתון לבקורת של המבקר. רכוש זה נתון לאחריותה של הממשלה, ואחריות הפולמנט הוא: בקורת על הממשלה.

בקשר לרכוש היהודים, אנו נהיה תמיד מוכנים לבדוק. אם יהיו להם באי כוח אמיתיים בארץ, לא יורשים; נעשה הכל באישורם, בהתאם לחוק.

בקשר לכל הבעיות הקשורות בשכר דירה, פשלו מסים וכו', על זה נדון בזמן הדו"ח. אנו נותנים לנכים דירה למספר חדשים בלי חשלום שכר דירה; סגרנו חלק של יפו בשביל החיילים. אני מוכן לבדוק את כל העובדות.

(י. רוקח: דברתי על ערלים ולא על נכ"י פלחמה)
א. קפלן: אני רוצה לבדוק את העובדות ואז נוכל לדון.
ה"ר ד. צ. פנקס:

האפוטרופוס השכיר את הדירות לסוכנות והסוכנות השכירה לעולים.

א. קפלן:

זה חלוי באיזה מקומות. לא הכל עבר דרך הסוכנות. כשנדון על החוק, נעמיק בשאלה זו של העברת הרכוש מאיש לאיש, ומפנד כללי לפנד כללי.

בקשר להצעה לא להחכיר בינתיים, אני רוצה להזכיר לכם שפירושו של אי החכרה הוא להשאיר ברגע זה לפחות מאות כפרים לא מעובדים ולא מחוקנים. זה נוגע למאות אלפים דונמים. כל החכירה של הקרקע נעשה ע"י המשרד להקלאות. ברגע זה אינני יודע מספרים מדויקים, אולם בערך זה מגיע ל-600 עד 800 אלף דונם.

באופן רשמי לא העברנו לקק"ל שום קרקע. אני אביא את
שאלת הקק"ל לא בקשר עם הדו"ח הזה כי אם בקשר עם דו"ח אחר רציני
מאד, בקשר עם פיתוח, ובעיקר בקשר עם מימון המלחמה. אני יודע
שאתם נמצאים במצב משונה, כי אחם שומעים על הוצאות, ולא על
הכנסות. מצד שני אינכם שומעים על התקציב המלחמתי. אני מוכן
להביא לפניכם תכניות הצעה והכנסה. לטע עתה מעבירה הקק"ל לנו
את הקרקע, ואנחנו נעביר לה פעם. הקק"ל מאמינה שהעניינים יסודרו.
על סמך זה הושקעו סכומי כסף.

את הסגרשים העירוניים נמכור, לא תנם, אולם במחירי
כאלה שיורידו את המחירים, אנו נמצאים בעת תחת לחץ של הפקעה,
ובמקרים רחופים ביותר אנו מאשרים הפקעות. היו מקרים מסוימים
שארנו הפקעות.

היו"ר ד. צ. פנקס:

ובכן עלינו לנסח את אשר נביא לפני הכנסה: כל תקנות שעת
חרום שחוקרן עומד לפקוע ב-ט"ו באייר, להאריך עד הראשון ליוני.
אני מציע שעורכי החוק החדש יביאו את ההצעות שהושמעו כאן, ואנו
נקבל את הנוסח בכתב בכדי שנוכל לעבור סעיף סעיף, ונתקן אם יהיה
צורך.

א. אלישר:

אני תומך בהצעה שיש לאשר את החוק לתקופה מסוימת קצרה.
אולם אני מקוה שהדברים יימסרו לנו בהקדם.

התכוונתי להביא, כשנודון בבעיה זו, את החוק המצרי על
הרכוש הנטוש. אם נשוח את החוק המצרי עם החוק שלנו נראה ששלנו
הגון מאד.

א. הרצפלד:

רציתי לבקש שבחומר שנקבל יתעכבו על הפרט הזה, ועל שאלת
יוקר הבניין גם בקשר עם הקרקע.

י. רוקח:

אני מוכן לתמוך באשור ההארכה, בתנאי שיכתב בפרוטוקל
שהועדה רשמה את הודעת שר האוצר, שהוא יקח בחשבון את ההערות שנשמעו
פה, את החיקונים להצעת החוק. אני רוצה שיינתן לזה בטוי בהצעת
החוק.

א. קפלן:

חלק כן וחלק לא.

י. רוקח:

מתוך נסיון רב שיש לי בחוקי הממשלה המנדטורית, אני מרשה
לעצמי להגיד שניסוח כזה שיש לפנינו הוא פשוט מדי בשביל הצעת חוק.
אני מציע לרשות לפחות את אותם החוקים לשעת חרום המאריכים אותם.

היו"ר ד. צ. פנקס:

לדעתי ההערה נכונה. אני מצטער להצעה. שיפרטו את נסוח
החוק, ויפרטמו את החקנות לשעת חרום בפירוט.

ההצעה התקבלה.

הייתי רוצה שנקבע את התאריך.

היועץ המשפטי י. שפירא:

מצדנו לא חתיה אופוזיציה קשה אם במקום הראשון ליוני
תחליטו על הראשון ליולי.

א. ספלון:

אני מציע שנחליט מכעה על הראשון ליולי, ולא נצטרך אח"כ

לדחות.